

SPIS RZECZY

Od autora	9
---------------------	---

ZAGADNIENIA WSTĘPNE

I. CO TO JEST FILOZOFIA?	13
------------------------------------	----

Dwie funkcje wszelkiej nauki * Poznawcza funkcja filozofii * Praktyczne funkcje filozofii * Podwójne uwarunkowanie rozwoju filozofii * Filozofia i specjalizacja

II. PROBLEMY I KIERUNKI FILOZOFII	33
---	----

Rola problemów w myśleniu i w budowie nauki * Główne etapy rozwoju problematyki filozoficznej * Kierunki filozofii * Kryteria wyboru kierunku studiów

III. STRUKTURA FILOZOFII	54
------------------------------------	----

Ontologia * Teoria poznania * Filozofia człowieka i rozwoju społecznego * Struktura filozofii marksistowskiej

IV. POWSTANIE I EWOLUCJA TREŚCI FILOZOFII	60
---	----

Przedfilozoficzna struktura kultury ludzkiej * Narodziny filozofii * Etymologiczne i realne znaczenie słowa „filozofia” * Rozwój realnej treści słowa „filozofia”

ONTOLOGIA

I. KIERUNKI FILOZOFII (ONTOLOGII)	75
---	----

Pluralizm i dualizm * Monizm * Idealizm obiektywny * Idealizm subiektywny * Materializm

II. POJĘCIE MATERII	106
Geneza i interpretacja problemu * Różne pojmowanie materii * Rozwój atrybutywistycznej koncepcji materii * Marksistowskie pojęcie materii * Jedność materialna świata	
III. PRZESTRZENNO-CZASOWE ISTNIENIE MATERII	136
Ogólne pojęcie przestrzeni i czasu * Czas i przestrzeń jako przedmiot różnych dyscyplin naukowych * Główne koncepcje czasu i przestrzeni * Nauka współczesna podtrzymuje teorię atrybutywistyczno-relatywistyczną	
IV. RUCH — ATRYBUT MATERII	158
Treść pojęcia „ruch” * Źródło zmienności rzeczy * Spór o zmienność rzeczy	
V. ZAGADNIENIE POCZĄTKU WSZECHŚWIATA	173
VI. ZAGADNIENIA ROZWOJU	181
Pojęcie rozwoju * Antyewolucjonizm przeddziewiętnastowiecznej myśli * Narodziny ewolucjonizmu w naukach przyrodniczych * Filozofia rozwoju * Prawa rozwoju (prawa dialektyki)	
VII. POJĘCIE ZWIĄZKU PRZYZYNOWEGO	196
Zasada przyczynowości i wszechzwiązek zjawisk * Zależność funkcyjna * Pojęcie związku przyczynowego * Jednoznaczne i wieloznaczne zależności przyczynowe * Przypadek i konieczność	
VIII. DETERMINIZM A INDETERMINIZM	215
Determinizm mitologiczno-religijny * Determinizm naukowy	
IX. DETERMINIZM A ZAGADNIENIE WOLNOŚCI	228
✓ Wolność woli * Wolność działania * Wolność a determinizm	
X. KAUZALIZM I FINALIZM	233
Znaczenie terminów „kauzalizm” i „finalizm” * Celowy charakter działalności ludzkiej * Antropomorfizm — przy-	

czyną błędnego stawiania pytań * Antropomorfizm i teleologizm filozofii Arystotelesa * Darwinizm — klasyczny przykład skuteczności kauzalizmu * Granice poprawności pytań celowościowych * Krytyka teleologii

XI. MATERIA A PSYCHIKA 250

Naukowe i pozanaukowe ujmowanie psychiki * Zjawiska psychiczne * Problem psychofizyczny * Dwa przeciwstawne kierunki rozstrzygania problemu psychofizycznego * Materializm dialektyczny wobec problemu psychofizycznego * Psychika ludzka a psychika zwierzęca * Społeczne uwarunkowanie psychiki ludzkiej

GNOZEOLOGIA

I. POJĘCIE ZACHOWANIA SIĘ 269

Zachowanie się w szerokim sensie * Regulacyjne zachowanie się * Homeostatyczne lub pseudocelowe zachowanie się * Prospektywne zachowanie się * Różne stopnie spekcji * Warunki swoiście ludzkiego zachowania się

II. CAŁOŚCIOWY CHARAKTER LUDZKIEGO ZACHOWANIA SIĘ 281

Fizyczne, materialne współdziałanie człowieka z przyrodą * Myśl jako czynnik regulujący współdziałanie materialne człowieka z przyrodą * Społeczny charakter ludzkiego zachowania się * Społeczny charakter procesu poznawczego * Całościowy charakter ludzkiego zachowania się

III. OBIEKTYWNE REZULTATY LUDZKIEJ AKTYWNOŚCI 291

Technika * Nauka * Typy rozumowania

IV. CZŁOWIEK — PODMIOT POZNAWANIA I TWÓRCA NAUKI 318

Od czynu do myśli * Władze poznawcze człowieka * Struktura i funkcjonowanie zmysłów * Treści przeżyć psychicznych * Całościowe funkcjonowanie psychiki

V. POZNAWCZE TREŚCI PRZEŻYĆ PSYCHICZNYCH, CZYLI ZAGADNIENIE PRZEDMIOTU LUDZKIEJ WIEDZY 335

Treść poznawcza przeżyć zmysłowych, przedmiot przeżyć zmysłowych * Przedmiot wiedzy ogólnej

VI. SPÓR O ŹRÓDŁA WIEDZY 356

Zagadnienie genezy treści poznawczych * Zagadnienie źródeł wiedzy naukowej

VII. OBSERWACJA I OPIS 376

Postrzeganie a obserwacja * Powtarzalność wyników obserwacji * Jakościowe i ilościowe rezultaty obserwacji * Technika obserwacji * Technika obserwacji zmienia charakter obserwacji

VIII. USTALANIE ZALEŻNOŚCI MIĘDZY FAKTAMI 387

Zadania metody * Ogólna charakterystyka metody * Kanony Milla

IX. STRUKTURA I FUNKCJA TEORII NAUKOWEJ 397

Wstępne określenie pojęcia „teoria” * Przykłady teorii * Ogólne określenia abstrakcyjne * Budowa systemu teoretycznego

X. SPRAWDZANIE TEORII — HIPOTEZ 410

Sprawdzanie teoretyczne * Sprawdzanie empiryczne (eksperyment)

XI. TEORIA PRAWDY 424

✓ Poszukiwanie wiedzy absolutnej * Dogmatyzm i sceptycyzm * Wartość wiedzy cząstkowej * Prawda względna i absolutna * Prawda obiektywna * Nielklasyczne definicje prawdy * Istota prawdy i kryterium prawdy

XII. PERSPEKTYWY ROZWOJU NAUKI 455

„Ignorabimus” Du Bois-Reymonda * Przesłanki współczesnych rozważań o granicach rozwoju nauki * Krytyczna analiza pesymistycznych teorii

Indeks nazwisk 469